

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer ha-Tishbi

Eliyahu Baḥur

רוחב והילא

Ṭshernoḃits, 616 = 1855

ידצה תוא

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12352)

תשבי
אות הצדי

צבע נקראו אנשים החנפים רוצה לומר שאין תוכם כפרם צבועים (סוכה ד' כג) פירוש שמראים צבע אחר ממה שהם וכן אמר המשורר האיזובי והזהר בני מן הצבועים כי נשיקתם נשיקה נעורה ויש מפרשים מן הצבועים פירוש ארמונים בטבע וצבע שערם אדום כי רובם הם רעים בטבע :

צבע (עיי' שרש אצבע) מהשרש הזה אצבע וסתם אצבע הוא שאחר הגדל כמו (ויקרא ד') את אצבעו בדם ודומיהו ונאמר גם כן על הכלל רוצה לומר כל אחר נקרא כן ובלשון רבים אצבעות ונקרא גם כן אבר האיש אצבע באמרם (נדס ד' ס"ו) אין כל האצבעות שוות :

צדד כן שרשו של צד וכן נהגו רז"ל בדבריהם לומר בלשון רבים צדדין על שני צדדיו ומלת כיצד הוא מורכבת מן באי צד :

צדק הרגילו רז"ל לקרא למתנת עניים צדקה וכן פירשו (משלי י') וצדקה תציל ממות (משלי י"ד) צדקה תרומם גוי ולפי לשון המקרא אין הפרש בין צדק לצדקה רק שזה לשון זכר וזה לשון נקבה וקראו הצדקה בלשון הגנים אלמוזן והוא נלקח מלשון יון

צדיק קראו רבותינו זכרונם לברכה לאות הזאת צ צדיק באמרם (שבת ד' ק"ד) צדיק כפוף צדיק פשוט וכן קורין לה האשכנזים והצרפתים צדיק אבל שאר היהודים גם כל המדקדקים קראו לה צדי :

צדוק שני תלמידים היו לו לאנטגנוס איש סוכו אחד שמו צדוק ואחר שמו ביתוס ויצאו לתרבות רעה וכפרו בתורה שבעל פה ולא האמינו רק מה שכתוב בתורה שבכתב על כן קורין להם קראים לשון מקרא ועוד אדבר בס בשרש קרא ובלשון רומי קורין להם צארוציאי כי כן מנהג לשונם לשים צדיק כמקום קוף שלנו כמו שאבאר עוד בשרש קסר :

ציית ברה"ל המסרב לציית דין לחבירו והוא לשון האונה והקשבה בתרגום (דברים ל"ג) האזינו השמים אציתו שמיא וכן (איוב ל"ג) הקשב איוב אצית איוב בלשון אשכנז בור נעמן ובלעז אסקולטר :

צל מים צלולים יין צלול הוא הפך עכור וכן פירוש רש"י (בראשית ל"ד) עברתם אותי צלולה היתה החבית ואתם עברתם

עברתם אותה ודוא נלקח מלשון (כמות ט"ו) צללו כעופרת שהוא לשון שקיעה כתרגומו אשתקעו כאברא כי כל עוד שהמים והשמן אינן שקועים על הרוב הם עבורין וכאשר הם שקועים הם זכים וצלולים בלשון אשכנז לומר ובלעז קיאריו : **צַלֵּם** כתר באר הדמב"ם ז"ל בספרו (נתחלת הספר) מורה הנבוכים ההפדש בין צלם ודמות ואנתנו קוראים לכל פסל צלם וכן בדניאל (דניאל ז') צלם חד :

צַמְצָם בדברי רז"ל צמצמן(ה) בין שני ברי ארון והשם צמצום לשון דוחק וסתר (בראשית ל"ח) כי כסתה פניה תרגום ירושלמי ארי צמצמה אפהא בלשון אשכנז צווינגן ובלעז סטרינואר :

צָנָן צנון וחזרת הצנון הוא שרש כדמות לפת בלשון אשכנז רעטיך ובלעז ראביניל וחזרת הוא עשב הנקרא בלעז לאמו.א ובלשון אשכנז לאטיך :

צָנַע בדברי רבותינו זכרונם לכרבה דברים שבצנעה פירוש בסתר וכן תרגום (זמדכר י"ז) וינת משה את המטות ואצנע והוא מענין צניעות נקראו האנשים השפלים והמסתתרים בעבור ענותנותם צנועים :

צָעַר לשון צער ומכאוב ולא נמצא במקרא אך תרגום (בראשית ג') בעצב תלדי בנים בצערא תלד בנין וחמהתי כי כל לשון קלון וקללה שבמשלי מתורגם בלשנא צערא :

צָרַב צורבא מדרבנן פירוש בערוך חזק תלמיד חכמים ורש"י פירש לשון תריפות ולשני הפרושים הוא נגזר מן (משלי י"ז) אש צרבת שאין דבר חזק וחד ממנו ואנתנו קוראין צורבא דרבנן כל מי שקורא ושונה בתלמוד אפילו אם אינו נסמך לרבנות :

צָרַד זה השרש לא נמצא במקרא רק במקום אחד בדברי הימים (ד"ה ב' ב') עצים מן הלבנון ככל צרבך ודבותינו ז"ל שמשו בו הרבה בשמות וכפעלים אך בבנין הקל ובפעל לא נמצא והשם צורך והתאר צריך ובתרגום לא נמצא רק בשמות כמו (בראשית י"ז) ידו בכל ויד כל בו הוא יהא צריך לכולא ואף בני אנשא יהון צריכין ליה וכל לשון הפץ מתורגם בלשון צורך כמו (מלכים א' ה') אעשה כל חפצך אספיק כל צרבך בלא ביהורפנייש ובלעז ביווני ושמשו גם בזה להוצאת הריעי כמו (זופטיס ג') מסוך הוא את רגליו עכיד הוא ית צרכיה וכן אמרו (עיי' שרש נקב) והוא צריך לנקביו :

(א) מ"ר פ' בראשית (ב) ית (ג) צרד

תשבי

צָרוּךְ הרבה נופל זה הלשון על לשון עבודה זרה ופסל כנו (דברי ל"ב) לשדים לא אלוה לשדין הליח בהון צרוך (מלכוס א' י"ח) אם אלהים הוא אם אית ביה צרוך ודומיהם רבים כלם לשון כח ותועלת וכן (איוב ל"ה) מה אועיל מחטאתי מה צרוך מתעל סורתני וכן (ירמיה י"ג) לא יצלח לכל לית ביה צרוך לכל מדעם בלשון אשכנו נוץ ובלעז אוטיל :

צָרַף לשון חבור ורבוך לא נמצא בפסוק גם בתרגום לא מצאתיו רק במקום אחד בתרגום ירוש' (במדבר כ"ד) וצים מיד כתים ויצרפון עמהון לגיונין מן חמאי פי' ויתחברון ורבותינו ז"ל שמשו בו הרבה (קדושין דף מ') כגון הקב"ה מצרפו למעשה מצטרפין יחד והשם צרוף וכן צרוף האותיות וזה ידוע לבעלי הקבלה ונמצא ספר הנקרא ספר הצרופים ואין לי בזה עסק. **צִרְפַּת** שני צרפת הם האחד צרפת הסמוך לצרון והוא שם מקום שנאמר (מלכים א' י"ז) קם לך צרפתה אשר לצרון והשני שם מדינה שנאמר (עובדיה א') כנענים עד צרפת בלעז פרנצא ובלשון אשכנו וראנקרייך :
נשלמה אות הצדי ועל זה לאלהינו נודה

אות הקף

קָבִיא (ר"ס דף כ"ג) המשחק בקביא וברבוי קוביא ודס עצמים קטנים של ששה פאות חקוק על הפאה האחת נקודה אחת ועל השנית ב' ועל השלישית גימל וכן כולם לשחוק בהם ובלשון אשכנו וואורפיל או טופיל שטיין ובלעז דארי ושם תואר קוביוסטום פירוש שחק בקוביא ובערוך פירוש שהוא הגונב נפשות והראשון נכון

קָבֵל לשון קבלה לא נמצא רק בעזרא וברברי הימים ובאסתר שהם ספרי הגולה ופעם אחת במשלי (מכילי י"ע) שמע עצה וקבל מוסר אבל בתרגום נמצאים הרבה לשונות מתורגמין בלשון קבלה עיין במתורגמן גם רז"ל שמשו בו הרבה מאד ואין צריך להביא עליהם ראיות והישם קבול או קבלה והתאר קבלן ומקובל נקרא מי שלמד ספרי קבלה והם סתרי תורה ונביאים שקבל איש מפי איש עד מרע"ה לכך נקראת קבלה והיא נחלקת לשני חלקים עיונית ומעשית ואינני כדאי לכאר ענינה כי בעונותי לא למדתי חכמה זו ורעת קרושים אלה לא אדע